

VI Congrés Internacional AFIN Noves mirades a l'adopció en/ com a risc

Coincidint amb la finalització del projecte de I+D *Adopción Internacional y Nacional: Familia, educación y pertenencia: perspectivas interdisciplinarias y comparativas* (CSO2009-14763-C03-01-subprograma SOCI, Ministerio de Economía y Competitividad, 2010-2012), i amb la certesa que els resultats de les investigacions han de ser traslladats, no tan sols a aquells que tenen la responsabilitat de definir polítiques públiques, sinó també a les usuàries i usuaris finals i al públic en general, el Grup AFIN va celebrar el seu VI Congrés Internacional els dies 23 i 24 de novembre a Valladolid. Amb aquesta celebració també es va iniciar un nou projecte I+D, *Adoptions and fosterages in Spain: tracing challenges, opportunities and problems in the social and family lives of children and adolescents* (CSO2012-39593-C02-00, Ministerio de Economía y Competitividad, 2013-2015).

Per primera vegada el Grup va tenir l'oportunitat de realitzar el seu congrés anual fora del seu àmbit habitual gràcies a la voluntat, esforç, treball i excel·lent disposició d'[Arfacyl](#), a qui des d'aquí volem reiterar el nostre més sincer agraïment.

Les sessions del congrés van examinar des d'una perspectiva crítica i multidisciplinària diversos aspectes relacionats amb l'adopció com "Orígens, raça, etnicitat", "Con(viure) amb SAF", "TDA: dèficit o falta d'atenció?", "Gestació subrogada: entre la reproducció biològica i l'assistida?", "Enfrontant el després en les adopcions 'irregulars'", "Repenyant les ruptures i les crisis", i "Retrobaments i atracció sexual genètica", entre d'altres.

En aquesta Newsletter es ressenyen breument, ja que la major part d'elles donaran lloc a una publicació AFIN en els propers mesos i, a més, es poden consultar els enregistraments en vídeo a través dels enllaços inclosos en aquesta publicació.

Direcció Newsletter:

Esther Grau, Diana Marre, Nadja Monnet i Beatriz San Román

Redacció dels continguts d'aquest núm.:

Grupo AFIN

Coordinació:

Bruna Álvarez

Traducció:

Bruna Álvarez i Victòria Badia

Difusió:

Maria Galizia

Subscripció i contacte:

gr.afin@uab.cat

ISSN: 2013-2956

Afin
Research Group

UAB

Universitat Autònoma de Barcelona

Amb el suport de:

I. Raça, etnicitat i orígens

La primera sessió del congrés, titulada "Raça, etnicitat i orígens" i dedicada a les adopcions transracials, s'inicià amb una presentació a càrrec de Beatriz San Román, membre d'AFIN i del Departament de Psicologia Social de la Universitat Autònoma de Barcelona, en la qual es varen exposar succintament alguns dels resultats d'investigació del grup AFIN entorn al tema. Tant Diana Marre com la pròpia Beatriz San Román han portat a terme investigacions qualitatives sobre com la raça i l'etnicitat són negociades al si de les famílies que han adoptat transracionalment.

A Espanya, com a d'altres països europeus, la utilització del terme "raça" aplicat a l'espècie humana ha estat reemplaçada progressivament pel de "ètnia" o "cultura". Aquest benintencionat gir terminològic –que busca distanciar-se d'una concepció racista que jerarquitzava els grups humans en funció de certs trets fenotípics– resulta,

però, problemàtic. D'una banda, sembla assumir que determinats trets biològics es corresponen necessàriament amb certes característiques culturals o ètniques; d'una altra, dificulta entendre els efectes que té a la vida de les persones el fet que se les adscriu a un grup o un altre en funció dels seus trets físics. Si bé els estudis sobre genètica han demostrat que la classificació de les persones en races no té una

correlació empírica, això no impedeix que aquesta categorització segueixi present en l'espai social i que a les diferents categories se'ls atribueixin significats socials.

Com ha senyalat Marre en diferents publicacions, la difuminació de la frontera entre allò biològic i allò cultural fa que freqüentment s'assumeixi que els nens i nenes adoptats són portadors de la cultura del grup ètnic o del país en què van néixer, encara que l'adopció tingués lloc a edats molt primerenques, com si mantinguessin amb ella una connexió genètica. La investigació de San Román amb persones adultes adoptades transracionalment posa de manifest, d'una banda, que el fet de ser socialitzades en la cultura (blanca) de les seves famílies adoptives, no impedeix que els incidents de racialització siguin part de la seva vida quotidiana; d'una altra, que en un context on la família i la nació es viuen com a àmbits de pertinença exclusiva, la socialització en una cultura (la de la fa-

mília adoptiva) mentre es posseeixen uns trets físics que les relacionen amb una altra (la del lloc d'origen) es viu a vegades com una contradicció des de la qual no és fàcil construir-se. Algunes persones adoptades intenten de reconciliar ambdues qüestions i construir-se des de l'hibridisme; d'altres, en canvi, consideren que res tenen a veure amb les comunitats on van néixer.

Katrien de Graeve, doctora en Ciències Comparatives de la Cultura per la Universitat de Ghent (Bèlgica), va presentar els resultats de la seva tesi doctoral titulada "Making Families'. Parenting and Belonging in Transnational Adoption in Flanders" ("Construint Famílies': Criança i Pertinença en l'Adopció Transnacional a Flandes"). De Graeve senyalà que la "m/paternitat intensiva", en tant que forma particular d'entendre la criança, en la qual l'opinió de les persones expertes tenen un paper fonamental, s'ha convertit en una justificació de l'adopció internacional.

Els sabers experts conformen també la comprensió de les famílies adoptives i les persones adoptades, que són considerades com a subjectes que necessiten intervenció donat que, a diferència del que succeeix a les famílies "naturals", no poden autogestionar-se. També va analitzar el "treball d'identitat" que realitzen les famílies flamenques que han adoptat a Etiòpia, i la manera en què intenten "empoderar" culturalment els seus fills i filles mitjançant les trobades lúdico-solidàries que organitzen.

En aquest sentit, va subratllar l'aparent contradicció entre, d'una banda, el que semblen ser formes alternatives de conceptualitzar la identitat enfront de les representacions excloents, assumint "els orígens" com a part de la identitat de les persones adoptades; i, d'una altra, la idea essencialista que determinats trets físics són signes inequívocs de no-pertinença al lloc on els adoptats i adoptades han desenvolupat la major part de les seves vides.

Per finalitzar, va concloure que aquest tipus de "treball identitari" està centrat en les potencials dificultats individuals dels adoptats i adoptades, però deixa al marge la consideració dels aspectes socials, les desigualtats i el racisme.

Gina Bacon, nascuda a Corea i adoptada per una família nord-americana, va parlar de la seva experiència personal, del que ella anomenà "la meua vida com un Twinkie". Un Twinkie és una peça de pastisseria industrial similar a les que a Espanya es comercialitzen fa uns anys amb el nom de "Bucaneros": un petit pa de pessic de color groc farcit de nata. Amb aques-

ta imatge, Bacon posava de manifest com, malgrat que els seus trets externs la identifiquen com a "asiàtica", la seva manera de pensar i la seva cultura són les que ha absorbit com a filla d'una família blanca nord-americana. Educada en una cultura que, segons les seves paraules, promou la igualtat i l'individualisme, se sent completament aliena a l'estereotip de dona asiàtica, exòtica i submissa, o a les expectatives que la seva aparença física desperta en molta gent. "La meua aparença és massa asiàtica per ser 'blanca'... però no puc actuar tan 'grogà' com per ser asiàtica". En la seva opinió, cada persona és un "ésser cultural" del lloc on va créixer i, tot i que respecta i comprèn aquelles persones adoptades que abracen la seva cultura d'origen, es nega a acceptar que algú pugui sentir-se culpable per no assumir una cultura diferent a aquella en la qual va créixer.

Amb humor i sensibilitat, Bacon va commoure el públic assistent amb la

seua explicació del seu "viatge d'identitat", amb el qual va arribar a la conclusió que és aquesta combinació entre un exterior "groc" i un interior "blanc" el que fa d'ella un ésser únic. Un viatge que ens relatarà a la propera Newsletter AFIN.

[Enllaç al vídeo d'aquesta sessió](#)

II. TDA-H: dèficit o falta d'atenció?

La Dra. López, antropòloga i membre d'AFIN, va presentar un estat de la qüestió sobre el Trastorn per Dèficit d'Atenció amb Hiperactivitat, com a introducció a la taula, utilitzant dades que són fruit del treball realitzat per les Dras. Neus Abrines i Natàlia Barcons, també membres del grup AFIN. Els esmentats treballs han donat lloc a una tesi doctoral sobre TDA-H i a diferents publicacions, que es poden consultar a la [pàgina web del grup](#).

La presència del TDA-H oscil·la entre el 4 i el 12% en una població en etapa escolar (6 a 18 anys). Els símptomes

poden persistir a la vida adulta amb una prevalença estimada del 4%. El TDAH és un síndrome, és a dir, un conjunt de símptomes i signes, i el seu diagnòstic requereix que es doni la suma d'alguns d'ells. No existeix una prova diagnòstica clara i que compti amb l'acord de la comunitat científica, ni tampoc existeixen tractaments farmacològics ni psicològics acceptats de forma general. És evident que és un trastorn amb molts interrogants.

El Dr. Jordi Artigue, psicòleg i psicoterapeuta del Centre de Salut Mental Infanto-Juvenil de San Martín Sur (de l'Institut Català de la Salut de Barcelona) inicià la seva intervenció assenyalant que el TDA-H s'entén de forma diferent segons el model teòric que s'utilitzi en salut mental. Des del model del neuro-desenvolupament (o biològic) s'entén que existeixen disfuncions cerebrals que ocasionen aquest trastorn. Des del model cognitivo-conductual s'entén que són alteracions de la conducta provocades per estressors

de l'entorn o ambientals. Des del model relacional (o psicodinàmic) s'entén que són símptomes d'alteracions en la maduració emocional del nen.

Quant al tractament, tot i que tots els autors coincideixen en què el primer pas és l'abordatge psicològic –amb els nens i nenes i les seves famílies– i el segon, el plantejament del tractament amb psicofàrmacs, aquest ordre no sempre se segueix, utilitzant-se amb massa freqüència el tractament farmacològic de manera preferent i aïllada.

El Dr. José Luis Pedreira, psiquiatra i psicoterapeuta de l'Hospital Infantil Universitari Nen Jesús, va fer una revisió històrica del trastorn, indicant que els símptomes es coneixen des de 1908 i que, a la actualitat, se'ls ha posat el nom o diagnòstic de TDAH. Donat que no existeix cap prova específica de diagnòstic de TDAH i els símptomes són inespecífics, el diagnòstic hauria d'estar fet per un/a especialista en conductes infantils.

També va reflexionar sobre la sobrerrepresentació en els estudis sobre TDA-H en nens/es adoptats, assenyalant que els símptomes derivats de la institucionalització precoç poden confondre's amb els del TDA-H.

[Enllaç als vídeos d'aquesta sessió:](#)
[Part 1](#) i [Part 2](#)

III. (Con)viure amb SAF (Síndrome Alcohòlic Fetal)

La taula rodona sobre el Síndrome Alcohòlic Fetal (SAF) s'inicià amb la intervenció de la Dra. Natàlia Barcons, psicòloga i investigadora del grup AFIN, qui va presentar els resultats obtinguts en diverses investigacions realitzades en col·laboració amb el Servei de Pediatria de l'Hospital Universitari Sant Joan de Déu en les quals van participar 240 famílies. Aquestes investigacions van posar en relleu que, en general, els nens i nenes que provenen de pa-

ïsos d'Europa de l'Est solen presentar més dificultats d'adaptació que els no adoptats i que els adoptats a d'altres països.

Aquests resultats, que confirmen els obtinguts en prestigiosos treballs d'investigació internacionals, han motivat l'inici d'una investigació sobre

The FASD Iceberg

FAS
Fetal Alcohol
Syndrome

PFAS
Partial Fetal Alco-
hol Syndrome

ARND
Alcohol Related
Neuro-
Developmental
Disorder

ARBD
Alcohol related
Birth Defects

**F
A
S
D**

Trastorns de l'Espectre Alcohòlic Fetal en nens i nenes procedents d'Europa de l'Est el gener de 2013 per part del grup d'investigació AFIN, en col·laboració amb el Servei de Pediatria de l'Hospital Sant Joan de Déu de Barcelona. Aquesta investigació està oberta

a famílies amb nens/es adoptats/es a Europa de l'Est, per la qual cosa qui vulgui col·laborar o ampliar informació sobre l'estudi pot contactar amb Natàlia Barcons (nataliabarcons@gmail.com).

La taula rodona va comptar amb la participació del Dr. Magnus Landgren, del Departament de Neurodesenvolupament Pediàtric del Skaraborg Hospital, Skövde, de Suècia; i del Dr. Oriol Vall, Cap del Servei de Pediatria de l'Hospital del Mar, professor de Pediatria de la Universitat Autònoma de Barcelona i Responsable del Grup d'Investigació en Infància i Entorn del Parc de Recerca Biomèdica de Barcelona.

El Dr. Vall va explicar la recerca que està desenvolupant el seu grup d'investigació consistent en, d'una banda, buscar marcadors analítics que puguin orientar sobre si determinats problemes estan o no relacionats amb el consum d'alcohol per part de la mare durant l'embaràs; i, d'una altra, determinar quin grau de dany sobre el

fetus és possible mesurar amb la finalitat d'aplicar intervencions terapèutiques.

Una investigació precedent de l'equip del Dr. Vall, en la qual es van analitzar 353 mostres de meconi –és a dir, de la primera deposició dels i les bebès tot just nats– a l'Hospital del Mar de Barcelona, apuntà que en un 45% dels casos s'havia donat un consum d'alcohol considerable durant la gestació, un percentatge molt més alt del que s'obté quan se'ls pregunta a les mares, directament o a través d'un qüestionari, sobre hàbits durant l'embaràs.

L'equip d'investigació del Dr. Vall s'ha fixat com a objectiu d'obtenir biomarcadors, és a dir marcadors biològics –detectables mitjançant una anàlisi o prova similar–, que permetin detectar el consum d'alcohol durant l'embaràs, amb l'objectiu de preveure els efectes d'aquest sobre el Sistema Nerviós Central del fetus i dissenyar les intervencions més adequades a

partir del naixement de la persona afectada.

A continuació el Dr. Landgren inicià la seva intervenció explicant els efectes de l'alcohol durant l'etapa de formació del fetus, que es relacionen amb dificultats posteriors com el retràs mental, el Trastorn per Dèficit d'Atenció amb/ sense Hiperactivitat, els trastorns del son i la depressió. El consum d'alcohol durant l'embaràs afecta la formació de les cèl·lules nervioses. El grau d'afectació depèn del patró de consum d'alcohol, de la freqüència i quantitat del consum, de l'estat de salut de la mare i de la constitució genètica.

En la investigació realitzada pel seu equip amb 76 nens i nenes adoptats procedents de països d'Europa de l'Est, el 22% presentava malformacions, el 48% havia nascut amb baix pes i, passats 5 anys des de l'adopció, el 46% tenia algun tipus de diagnòstic de neurodesenvolupament. D'ells, el 54% tenia dèficits cognitius, el 51% estava diagnosticat de Trastorn per

Dèficit d'Atenció amb Hiperactivitat, el 30% de Síndrome Alcohòlic Fetal i el 17% de SAF parcial (en alguns casos, havia diversos diagnòstics per cada nen o nena).

Les investigacions realitzades a d'altres països relacionades amb el pronòstic de les persones afectades de SAF, indiquen altes prevalences de trastorns mentals, abandonament escolar, problemes amb la llei, conductes sexuals inapropiades i problemes amb l'alcohol i/o les drogues. A aquestes problemàtiques s'afegeixen les dificultats per a poder viure de manera independent a la vida adulta.

Com a conclusió de la taula, cal mencionar que, en el context de l'adopció internacional, la dificultat recau en la impossibilitat de recollir els biomarcadors que va mencionar el Dr. Vall, ja siguin procedents de la mare biològica o del nou nat. Les dades rellevants serien les referides al consum d'alcohol per part de la mare biològica en l'informe del país

d'origen, però, com va senyalar el Dr. Landgren, aquestes dades no sempre estan disponibles. Les línies d'investigació en el context de l'adopció han d'anar encaminades a l'obtenció d'un perfil neuropsicològic que permeti diagnosticar el Síndrome Alcohòlic Fetal. Aquesta és la finalitat principal de la investigació iniciada pel grup AFIN, detallada a l'inici. D'aquesta manera, a partir del diagnòstic, les famílies i persones afectades podran obtenir els recursos terapèutics adequats per a maximitzar el benestar i l'autonomia de la persona.

[Enllaç al vídeo d'aquesta sessió](#)

IV. Repensant les ruptures i les crisis

En aquesta taula, coordinada per Rosa Mora, es va abordar una problemàtica creixent i preocupant en l'àmbit de l'adopció: la relacionada amb l'increment de famílies adoptives, amb fills i filles en edat adolescent, que travessen una llarga etapa de greu crisi. Des de la investigació que porta a terme el grup AFIN i des dels serveis de postadopció, s'ha detectat un increment de les consultes de famílies amb problemàtiques greus que podrien derivar en una situació de ruptura.

Recentment, en algunes comunitats autònomes com Catalunya, han sortit a la llum dades preocupants sobre les ruptures en famílies adoptives, que mostren l'existència d'un significatiu i creixent nombre de famílies que desisten i renuncien a la tutela del seu fill/a. Aquests nens, nenes i/o joves tornen, en molts casos, al sistema de protecció, la qual cosa és un clar fracàs, no sols de les famílies, sinó també

de tots els agents (administració, tècnics/es, professionals vinculats al món de la infància, etc.) que intervenen en els processos pre i post adoptius, així com de les polítiques en matèria d'infància i adopció.

A la taula van participar dues famílies adoptives amb fills en edat adolescent que viuen o han experimentat greus crisis, aportant reflexions a partir de la seva pròpia experiència. Coro Jiménez –mare d'una noia i un noi adoptats a través d'adopció nacional– i Agnès i Pere –pares d'una noia i un noi, adoptats internacionalment– van relatar, de manera sensible i emotiva, les dificultats per les quals han transitat els darrers anys.

Ambdues famílies van exposar el sofriment i desgast, a molts nivells, que representa sostenir el malestar de les seves filles, expressant a través d'actuacions, moltes vegades de risc, que donen mostres de la seva gran inestabilitat. El sentiment de fracàs, la fragilitat emocional i la impulsivitat

han portat les joves a abandonar els seus estudis, a distanciar-se de l'entorn familiar i social al qual pertanyien fins llavors –de maneres diferents en els dos casos–, en un intent aparent de voler trencar amb tot allò que està vinculat a la família adoptiva i de posar a prova els vincles afectius. La impotència, la por i la ràbia són sentiments que apareixien en els relats d'aquests pares/mares i que els han portat, en molts moments, al límit. Un aspecte a ressaltar de les seves intervencions va ser la seva convicció que aquestes situacions es poden sostenir i superar buscant recolzament a l'interior de la parella, de la família extensa, de famílies en situació similar i a través de professionals. Això permet no sols aguantar i sostenir el sofriment, sinó també mantenir l'indispensable recolzament incondicional a les seves filles, ja que la incondicionalitat permet als fills i filles sentir que, malgrat tot, no són altre cop expulsats o separats de la família ni "abandonats", la qual cosa

es constitueix en una nova oportunitat que repara experiències anteriors i infonseguretat i confiança, que revertirà en les seves experiències i relacions de futur.

Va sorgir també la reflexió i crítica en relació a l'escassetat de recursos específics en postadopció i també a la manca de coneixement i comprensió de les necessitats d'aquests nois i noies i de les seves famílies en l'entorn escolar, així com per part de professionals del món de la infància en general.

El públic i els membres d'AFIN agrairien profundament en aquestes famílies les seves aportacions i la seva participació al congrés.

V. Gestació subrogada, entre la reproducció biològica i l'adoptiva?

Tot i que el tema principal del congrés va ser l'adopció, aquesta sessió va tractar d'una alternativa elegida per alguns pares i mares: la gestació subrogada com a forma de reproducció assistida. En la sessió hi va participar Carla Vidal (mare per subrogació i cofundadora del blog www.parejade3.com), Vicent Borràs (pare per subrogació, doctor en Sociologia de la Universitat Autònoma de Barcelona i vicepresident de l'Associació de Famílies de Lesbianes i Gais) i Marcin Smietana (doctor en Sociologia i investigador del Grup AFIN).

Introduint la sessió, Marcin Smietana presentà definicions, lleis i estudis existents sobre la subrogació. La sessió es va centrar en la subrogació transnacional, ja que la Llei de Reproducció Assistida espanyola del 2006, com succeeix en la majoria dels països

europaus, no reconeix la subrogació realitzada en el país. Tanmateix, des de 2010, el govern espanyol accepta d'enregistrar les nenes i nens nascuts d'aquesta manera als Estats Units, destí principal de les famílies creades per subrogació. Smietana va comentar l'estudi sociològic que està portant a terme sobre les relacions familiars a les famílies de pares gais que varen arribar a la paternitat per aquesta via. Molts d'ells van explicar la seva elecció de la subrogació per les dificultats o falles en el procés d'adopció. Tot i que mantenien contactes ocasionals amb les donants i gestants dels seus fills/es, formaven famílies nuclears, de manera més aviat "convencional", de dos pares i els seus fills. Aquesta manera de construir les relacions familiars es va fer evident també en les altres dues ponències de la sessió.

Carla Vidal va presentar la seva experiència com a mare heterosexual que, junt amb la seva parella, Ramon, va dur a terme la subrogació als Es-

tats Units, a causa d'una condició mèdica que no li permetia un embaràs. Va ser ella mateixa la donant d'òvuls. Va explicar que havia optat per aquesta via, i no per la de l'adopció, perquè li ofería un termini relativament curt, així com la possibilitat de ser "part de l'embaràs" i tenir un fill genèticament seu. El procés va consistir en diverses etapes: el rebuig dels seus propis prejudicis cap a la subrogació i la cerca d'informació per internet; el contacte amb l'agència i, a través d'ella, amb la gestant; els tràmits amb advocats, assegurances i metges fins a la signatura del contracte; el viatge per a conèixer la gestant i iniciar la fertilització; els contactes durant l'embaràs; i el viatge final per assistir al part i recollir el nen o la nena. Tot i que Carla i Ramon, havien seleccionat la gestant no sols per criteris mèdics, sinó també per la seva manera pràctica de comunicar-se, una de les frustracions que van tenir durant el procés posterior a la fertilització va ser la manca de comunicació emotiva

o "compassiva" que podia haver-los fet participar més plenament en l'embaràs. Tanmateix, avaluen l'experiència de subrogació de manera positiva. Prova d'això és que, si els medis econòmics els ho permetessin, la repetirien. Si en el futur, el seu fill els pregunta com va arribar al món, o si fins i tot desitja conèixer la dona que va portar l'embaràs, li ho facilitaran sens dubte. Donada la manca d'informació i assessorament a l'inici del procés, Carla i Ramon han constituït un blog, www.parejade3.com, a través del qual comparteixen la seva experiència amb altres parelles heterosexuales que es plantegen la subrogació.

Molts dels aspectes esmentats per Carla Vidal van aparèixer també en el testimoni de Vicent Borràs amb el matís que la subrogació, en aquesta ocasió, havia estat realitzada per dos homes, la qual cosa va obrir el debat sobre si les i els nou nats poden ser criats sense que existeixi una mare. Com a vicepresident de l'Associació de

Famílies de Lesbianes i Gais (FLG), el ponent va subratllar que tots els casos que existeixen a l'Associació, així com tots els estudis publicats, demostren que els fills i filles criats per dos pares no presenten cap problema en el seu desenvolupament. És més, aquests estudis senyalen que els fills i filles de les famílies homoparentals reben una millor educació en valors, de manera que són més igualitaris, més tolerants i més solidaris. Aquests tres valors troben la seva explicació en tres aspectes: (1) Les famílies homoparentals són més igualitàries quant al repartiment de tasques domèstiques i de cura; en estar formades per membres sense diferència de gènere, els seus fills/es no associen el treball domèstic amb un únic gènere. (2) Les famílies homoparentals són més tolerants perquè els seus pares –o mares– han patit homofòbia i, per això, extremen la vigilància i l'educació dels seus fills i filles davant qualsevol indicatiu de discriminació per qualsevol tipus de diferen-

cia. (3) La solidaritat és un valor que ve lligat a la igualtat i a la tolerància; educant en els dos anteriors, s'educa també en aquest.

[Enllaç al vídeo d'aquesta sessió](#)

VI. Enfrontant el després de les adopcions 'irregulars'

A la taula rodona 'Afrontando el després en las adopciones irregulares', hi van participar tant professionals com persones que explicaven les seves experiències personals entorn l'adopció irregular des de la seva complexitat. Rere el concepte de 'adopcions irregulars' s'amaguen diferents realitats d'abast i reflexions diverses. Incloure una taula sobre adopcions irregulars és donar un espai als *silencis* (i secrets) que han acompanyat, i acompanyen, els processos d'adopció. Silencis, que com ha anotat Diana Marre (2009) abasten la invisibilitat i el desconeixement de la família de naixement, i molt

especialment, de la mare, la mare biològica. El moviment que ha generat l'eco en els mitjans de comunicació d'adults adoptats (i famílies de naixement) reclamant de conèixer i saber més del seu passat, desafia la tesi que defensava que l'èxit en l'adopció passa per la separació completa del menor adoptat amb els seus llaços biològics, el 'clean break'.

David Smolin (professor de Dret i director del Center for Biotechnology, Law, and Ethics, Samford University -EUA-), expert amb reconeixement internacional en el camp de les adopcions internacionals, va obrir la taula posant l'èmfasi en les adopcions internacionals que, tot i haver-se portat a terme en el marc estricte de la legalitat, alguna de les parts de la triada (famílies adoptives, les de naixement i les filles i fills adoptats) ha descobert en algun moment de la seva vida irregularitats que afecten fonamentalment a la veracitat (i ocultament) del status de les parts implicades i a les

condicions i supòsits que determinaren l'adoptabilitat del menor. Smolin va sostenir que és necessària la reforma del sistema que regeix l'adopció internacional, prioritant dos aspectes: mantenir els nens i nenes en les seves famílies d'origen i dins de la seva comunitat i garantir el respecte dels drets i la dignitat de la triada adoptiva (famílies biològiques, persones adoptades i família adoptiva).

Carla Villalta (Doctora en Antropologia Social a la Universidad de Buenos Aires) va exposar la seva investigació a partir de la reflexió i l'anàlisi de l'apropiació (robatori) de nens i nenes portada a terme durant la dictadura militar argentina. La doctora Villalta, en les seves investigacions, s'allunya dels plantejaments més comunament acceptats per abordar un tema que indaga en les pràctiques, procediments i nocions que la societat va utilitzar, en el marc d'una política repressiva extrema, per portar a terme el segrest i apropiació de nens i nenes. Villalta va subratllar la tendència a creure que les adopcions irregulars són fruit del passat i d'un fet puntual. Aquesta presumpció intervé com a explicació *'tranquil·litzadora de consciències'* en la mesura que aquest supòsit –imatge que les adopcions irregulars no formen part de la nostra realitat adoptiva actual– no ens exigeix interrogar-nos sobre les característiques de la societat que acull aquestes pràctiques i, per

suposat, del context i procediment que se segueix a l'actualitat en els processos d'adopció internacional.

La següent intervenció la va realitzar Antonio Barroso (president de l'Associació d'Afectats per Adopcions Irregulars –ANADIR–) qui, a partir de la seva pròpia història personal, va descobrir aquells processos en els quals, senzillament, l'adopció no va existir. El que es va produir va ser una inscripció falsa del nadó en el Registre Civil com a fill o filla d'uns pares que no el van tenir. En descobrir que l'entorn familiar en el qual van créixer i van viure no és allò que fills i filles havien cregut, s'autoproclamen 'adoptats'. Barroso va descobrir als 38 anys que els seus pares l'havien comprat (per 200.000 pesetes) en constatar que la seva partida de naixement havia estat falsificada. Els estudis no oficials amb què treballa ANADIR xifra en, aproximadament, 300.000 els menors que haurien estat robats, legitimats també en al cas espanyol, a través de l'adopció. El major

volum d'aquests casos s'hauria produït amb anterioritat als anys 90, tot i que s'han enregistrat casos el 2007 i el 2009. Aquests casos, ens allunyen de la idea que el robatori de menors és història i ens situen en una realitat també del present. El gener de 2011 ANADIR presentà la primera denúncia col·lectiva pel robatori de nens a Espanya davant la Fiscalia General del Estado. Aquest mateix any gestionà, en tot el territori nacional, el primer banc d'ADN d'afectats pel robatori de nens i nenes.

[Enllaç als vídeos d'aquesta sessió:](#)
[Part 1](#) i [Part 2](#)

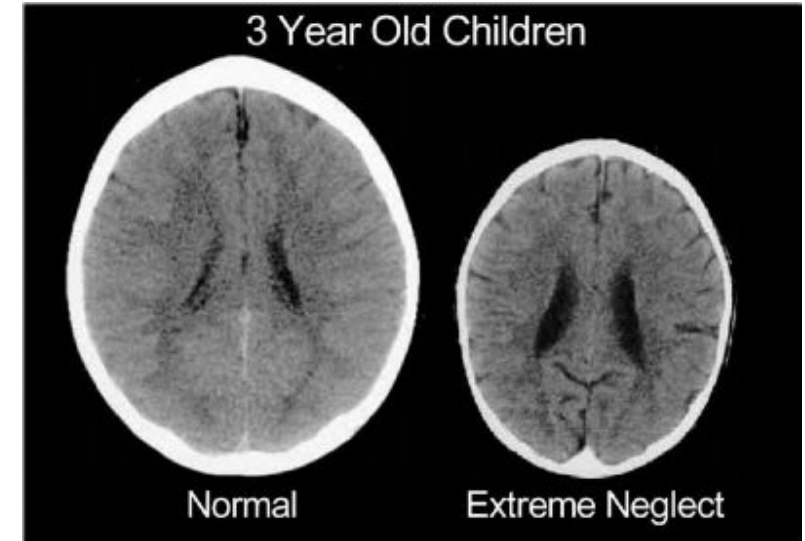
VII. Revisant la Teoria del Vincle

Aquesta sessió s'inicià amb la presentació de la Teoria del Vincle per part de Lila Parrondo, directora de Adoptants i membre del Grup AFIN, qui va senyalar la seva importància en l'àrea de l'adopció. A continuació va presen-

tar els altres dos participants, Stuart Derbyshire (de la Universitat de Birmingham) i Jenny Bristow (del [Centre for Parenting Culture Studies](#) de la University of Kent). Ambdós resideixen i treballen al Regne Unit, on en base a la Teoria del Vínclle s'han desenvolupat a l'última dècada nombrosos programes públics i privats d'intervenció amb nens i nenes (i els seus pares i mares) durant els primers anys de vida.

Sota el títol de "El problema del neurodeterminisme infantil", Derbyshire va dedicar la seva presentació a explicar com sota premisses suposadament científiques s'està imposant la idea que l'estimulació en els primers tres anys de vida són determinants en el desenvolupament dels nens i nenes. Els supòsits científics que han contribuït a generalitzar aquesta idea es basen en estudis sobre nens i nenes que han sofert privacions molt severes durant els seus primers temps de vida i en animals (concretament en gats) als quals, mitjançant l'embenatge dels

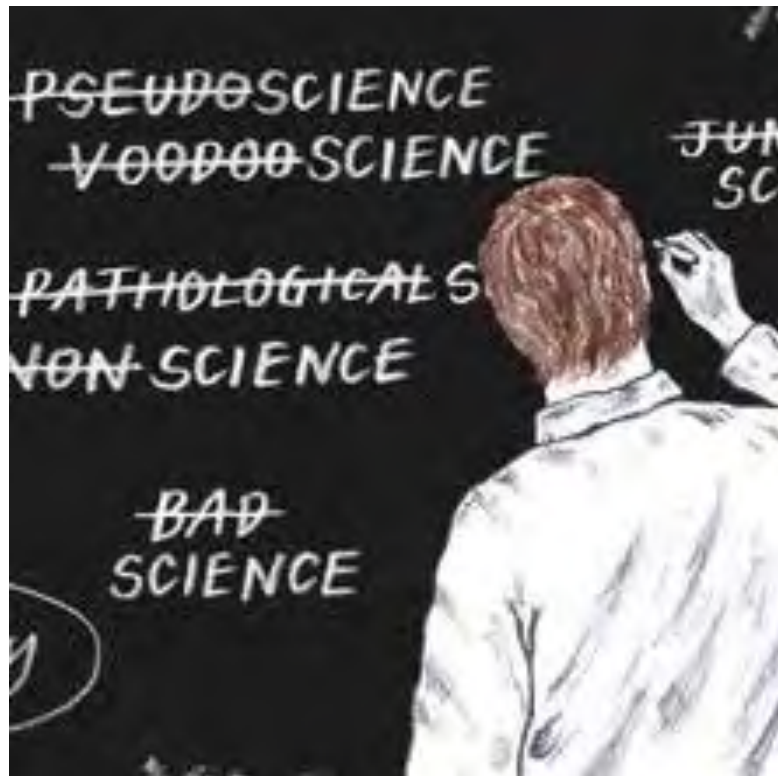
seus òrgans de visió, se'ls limitaven els estímuls visuals fins que la funció visual quedava atrofiada. Existeixen evidències científiques que demostren que els nens i nenes que han estat en entorns de privació severa (com els orfenats d'alguns països) durant els seus tres primers anys de vida presenten problemes en la connectivitat i funcionament cerebral, habilitats cognitives reduïdes i problemes comportamentals quan arriben als nou anys. Tanmateix, en la seva opinió, l'extrapolació de circumstàncies de privacions severes al desenvolupament típic no pot considerar-se científica: "*Les famílies no solen aïllar els seus fills i filles durant vint-i-tres hores al dia ni els cusen les papelles*", va afirmar. Les interaccions familiars normals són suficients per a un normal desenvolupament de les funcions cerebrals. Entre una o dues hores diàries de conversa són suficients i no existeixen evidències que l'ús dels anomenats "bits d'intel·ligència" a partir dels tres mesos o d'altres tipus

d'estimulació "enriquida" produeixen cap avantatge. Utilitzant com a referència els treballs de Behan i els seus col·laboradors publicats a la revista *Child Neuropsychology*, va assenyalar que les greus conseqüències de les condicions severes d'institucionalització no sempre poden ser subsanades totalment, però que després de l'adopció s'enregistra una espectacular millora. Derbyshire assenyala fins i tot que existeixen estudis que apunten que la tasca de pares i mares podria en realitat tenir una importància molt rela-

tiva. Va posar com a exemple aquells que demostren que els nens de pares i mares sordes aprenen a parlar tan bé com els altres, o que la variabilitat dels estils parentals o la freqüència amb la qual se li llegeix a un nen o nena no són una guia útil per a saber com es desenvoluparà en el futur.

Derbyshire va finalitzar la seva intervenció alertant sobre els efectes

negatius de les idees "neurodeterministes", que aïllen els pares i mares, els fan desconfiar de les seves intuïcions i sovint els fan sentir que necessiten intervencions expertes. Va assenyalar també que poden induir a un incompliment de la responsabilitat a l'edat adulta, sota la falsa premissa que qualsevol comportament negatiu és conseqüència del que altres persones van decidir per tu abans del teu cinquè aniversari.

Al seu torn, Jennie Bristow va realitzar un recorregut crític de la propagació de la Teoria del Vincle, a la qual arribà a qualificar de "pseudociència". Segons va explicar, des dels estudis inicials de John Bowlby (1907-1990), basats en nens i nenes institucionalitzats sense cap contacte matern, la Teoria del Vincle s'ha anat modelant, no tant en base a evidències científiques com a les agendes ideològiques. Els estudis de Bowlby no suposaven una crítica a la qualitat de la cura maternal, sinó a la privació de relacions

significatives en la institucionalització. Els estudis posteriors que han ampliat la seva teoria aplicant-la a les relacions materno-filials han estat àmpliament criticats per la seva manca de rigor metodològic. A judici de Bristow, l'extraordinària penetració de la Teoria del Vincle està relacionada amb la tendència a presentar com a ciència esquemes ideològics que imposen una determinada moral sobre les relacions humanes. L'exaltació de la relació entre la mare i el fetus o la criatura acabada de néixer respondria així a una ideologia que converteix les qüestions socials (com la cura) en assumptes individuals, perpetuant una visió essencialista de la dona que, pel mateix fet de ser-ho, ha de sentir i actuar d'una determinada manera.

[Enllaç al vídeo d'aquesta sessió](#)

VII. Retrobaments i atracció sexual genètica

Aquesta sessió va girar entorn de l'atracció sexual genètica en els retrobaments de les persones adoptades amb els seus familiars biològics, en la qual van participar Carly Sullens i Julie Deneen – cofundadores de SOAR: Voices of GSA. EEUU–, presentades per la doctora Diana Marre de la Universitat Autònoma de Barcelona i investigadora principal del Grup AFIN.

El terme Atracció Sexual Genètica –GSA per les sigles en anglès– va ser encunyat per Barbara Gonyo, fundadora del grup de recolzament per a persones adoptades i els seus familiars recentment retrobats *The Truth Seekers In Adoption*, a finals dels anys 80. L'origen d'aquest grup va ser el seu propi cas: l'atracció sexual cap el seu fill donat en adopció quan era un nen i amb qui es va retrobar el 1979 quan ella tenia 42 anys i ell 26. Gonyo va escriure un dels pocs llibres existents

sobre el tema, en el qual relata que va necessitar més de dotze anys per superar una atracció que, afortunadament pel futur de la relació segons senyala l'autora, no es va concretar mai en una relació sexual, en aquest cas s'hagués transformat en incest.

El que la va estimular a fundar un grup de recolzament va ser, a més de la seva pròpia experiència, l'emergència d'un conjunt significatiu de casos similars, com a conseqüència de la flexibilització de les lleis d'adopció als Estats Units i Gran Bretanya a mitjans de la dècada de 1970, que va permetre a les persones adoptades un millor accés als seus documents d'adopció i, per tant, un major nombre de cerques i reunions amb els seus parents genètics o "de sang".

Si bé als seus inicis l'Atracció Sexual Genètica es va utilitzar per a referir-se a l'atracció que es produeix –en més d'un cinquanta per cent dels casos, segons senyalen alguns estudis– entre dues persones que han estat sepa-

rades durant la infància i es retroben sent adultes, actualment també s'utilitza per a denominar l'atracció similar experimentada per les persones que han estat procreades amb material ge-

nètic donat i els qui l'han donat, quan es troben.

Com ambdues ponents van senyalar, es tracta d'una experiència que produeix una profunda angoixa, malestar i neguit, així com també diversos problemes de salut, inestabilitat emocional i, fins i tot, de salut mental. Així mateix, es tracta d'una situació que sol estendre's en el temps, pel fort tabú que la rodeja, amb el conseqüent sentiment de culpa i estranyesa, la qual cosa contribueix, en molts casos, a la pitjor resolució.

Les situacions d'atracció Sexual Genètica entre filles joves o molt joves i els seus pares solen ser les que més habitualment es concreten en relacions sexuals i, per tant, les que s'ocul·ten majoritàriament i les de pitjor pronòstic.

Donat que el Grup d'Investigació AFIN ha iniciat una investigació específica sobre el tema, dedicarà en aquest una de les seves properes Newsletter, així com una jornada específica en el

decurs de l'any 2013. Les persones interessades en la jornada o en participar de la investigació, a qui com és habitual en les investigacions del Grup es garanteix el total anonimat i confidencialitat per escrit, poden dirigir-se a diana.marre@uab.es

[Enllaç al vídeo d'aquesta sessió](#)

IX. Sobre teràpies, tractaments i acompanyaments: Shared Decision Making

Aquesta sessió va ser presentada per Rosa Mora (psicòloga clínica de CRIA i membre del Grup AFIN) on també hi va participar Erin Wright (especialista en participació de Young Minds, Regne Unit) i Neus Abrines (doctora en Psicologia, membre del grup AFIN que actualment treballa a Londres a la Evidence Based Practice Unit, Anna Freud Centre, University College London).

Erin Wright va introduir el terme "Participació dels joves", àmpliament estès al Regne Unit i que es defineix com el fet d'implicar adolescents i joves en les decisions que els afecten directament. Va explicar per què és important, quins són els diferents models de participació, com s'està aplicant al Regne Unit i quines poden ser les possibles barreres per a la seva implementació de manera satisfactòria.

Entre els beneficis de la participació en les decisions per a la gent jove, es troben els següents:

- és una oportunitat per a desenvolupar una millor comprensió de com funcionen les organitzacions,
- és una ocasió per a fer contribucions positives a la comunitat,
- incrementa les seves aptituds, coneixements i la seva relació amb l'entorn,
- i els ajuda a millorar l'autoestima i el sentiment d'autoeficàcia.

D'altra banda, la participació dels i les joves en les decisions també té be-

nefícis per a les organitzacions que els implica en aquestes decisions. Permet millorar la pràctica i la política de l'organització perquè s'adapti millor a les necessitats dels usuaris, en tant que millora les seves decisions gràcies a l'aportació de noves idees i pot comportar una reducció de costos a llarg termini.

La participació dels usuaris en els serveis de salut mental infanto-juvenil s'està desenvolupant des de diferents projectes al Regne Unit amb resultats molt satisfactoris.

Neus Abrines va presentar un projecte pilot i innovador en el qual participa actualment i que aplica la Presa de Decisions Compartides en quatre serveis de salut mental infanto-juvenil del Regne Unit: *Closing the Gap: Shared Decision Making in CAMHS*.

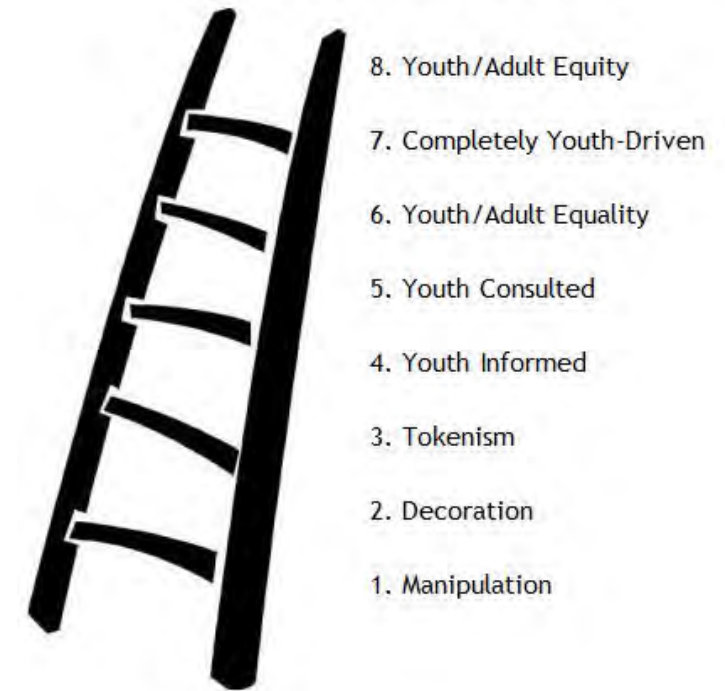
La Presa de Decisions Compartides és un model de decisió que pretén disminuir l'asimetria d'informació i poder entre els professionals i els usuaris i usuàries, incrementant el nivell d'in-

formació d'aquests últims, la seva autonomia i/o control sobre les decisions relacionades amb el seu tractament i que afecten el seu benestar. S'ha demostrat que aquest model aporta nombrosos beneficis i millora la qualitat dels serveis sanitaris.

Si bé fins a l'actualitat el model s'ha aplicat majoritàriament al camp de la salut física perquè la seva aplicació en salut mental es considerava més complicada, per la tendència a pensar que les persones amb problemes de salut mental no disposen de les capacitats necessàries per a prendre decisions adequades, l'evidència demostra que la majoria de persones amb problemes de salut mental desitgen participar en les decisions que es prenen sobre el seu tractament i són capaces d'entendre les opcions que tenen i prendre decisions adequades racionalment.

L'Aplicació de la Presa de Decisions Compartides presenta més desafiaments fins i tot quan es treballa amb població infantil i juvenil, ja que la ten-

Ladder of Youth Voice

Adapted by Adam Fletcher (2011) from work by Roger Hart, et al. (1994)

dència a assumir que aquests pacients no tenen capacitat de decisió és encara més gran que en el cas de les persones adultes.

Com a part del projecte "Shared Decision Making in CAMHS" s'ha creat un model aplicable a contextos de salut mental infanto-juvenil. Aquest model integra els següents elements que es

consideren necessaris perquè la presa de decisions conjunta sigui efectiva en aquest context:

- Acordar quin és el principal problema i els objectius de treball
- Ajudar al menor i a la família a entendre quines són les opcions de tractament que existeixen
- Acordar amb el menor i la família quina opció s'intentarà
- Fer un seguiment del progrés en col·laboració amb el menor i la família
- Considerar conjuntament amb el menor i la família si és necessari fer canvis en el tractament.

Neus Abrines va presentar idees sobre com portar a terme cadascun d'aquests elements i quins són els motius pels quals es consideren importants. A més, va proporcionar exemples d'eines que poden ajudar en la implementació d'aquest model d'atenció a la salut mental.

[Enllaç al vídeo d'aquesta sessió](#)

ESDEVENIMENTS D'INTERÈS

CONGRESSOS

[*Youth 2.0: connecting, sharing and empowering? Affordances, uses and risks of social media.*](#) Antwerp, Bèlgica, del 20 al 22 de març del 2013.

[*The Child and the Book Conference: Children's Literature, Technology and Imagination. Research, Problems and Perspectives.*](#) Pàdua, Itàlia, del 21 al 23 de març del 2013.

[*Psychoanalysis and politics. Eruptions, disruptions and returns of the repressed.*](#) Helsinki, Finlàndia, del 15 al 17 de març del 2013.

[*Rutgers Media Studies Conference: Extending Play.*](#) New Brunswick, EEUU, del 19 al 20 d'abril del 2013.

[*Produire du savoir, gouverner des populations.*](#) Lyon, França, del 10 al 13 de setembre del 2013. Contacte: colloque-hssa@gmail.com.

[*Is Breast Really Best? Breastfeeding, Motherhood, and the Politics of Care \(Joan Wolf\).*](#) Kent, Gran Bretanya. 13 de febrero del 2013.

[*Il encuentro internacional en Marruecos con menores en contextos de riesgo.*](#) Tetuan. Marroc. Del 15 al 20 d'abril del 2013. Data límit per la inscripció: 15 de març.

[*Philosophy at Play conference. Gloucestershire.*](#) Gloucestershire, Gran Bretanya. Del 9 al 10 d'abril del 2013.

[*New Agendas on Youth and Young Adulthood: Youth Studies Conference 2013.*](#) Glasgow, Gran Bretanya. Del 8 al 10 d'abril del 2013.

[*4ICAR. Four International Conference on Adoption Research.*](#) Bilbao, Espanya. Del 7 a l' 11 de juliol del 2013.

CALL FOR PAPERS

[Encounters and Engagements: Creating New Agendas for Medical Anthropology. EASA Medical Anthropology Network / AAA Society for Medical Anthropology.](#) Tarragona, Espanya, del 12 al 15 de juny del 2013. [Call for papers.](#)

[Imperfect Children.](#) Leicester, Gran Bretanya, del 5 al 7 de setembre del 2013. [Call for papers:](#) febrer del 2013. Contacte: imperfectchildren@googlemail.com, Steven Taylor slt48@le.ac.uk o Steven King sak28@le.ac.uk.

[Children and Childhoods Conference.](#) Ipswich, Gran Bretanya, 8 de juliol del 2013. [Call for papers:](#) 22 de febrer del 2013.

[3rd Global Conference Childhood.](#) Oxford, Gran Bretanya, del 18 al 20 de juliol del 2013. [Call for papers:](#) 8 de febrer del 2013.

CALL FOR PROPOSALS

[Comics, Picturebooks and Childhood. Special issue Journal of Graphic Novels and Comics.](#) Data límit [Call for proposals:](#) 31 de març de 2013. Contacte: Dr Mel Gibson, mel.gibson@northumbria.ac.uk

[Fathering: A Journal of Theory, Research, and Practice about Men as Fathers.](#) Per articles acadèmics sobre pares i famílies. La revista publica treballs originals empírics (quantitatius i / o qualitatis) i teòrics, així com articles orientats a la pràctica i ressenyes bibliogràfiques analítiques.

[Special Issue of Childhood: Education, Childhood and Disability in Countries of the South: Re-positioning the Debates.](#) [Call for proposals:](#) 1 de maig del 2013.

Si es vol subscriure a la nostra llista de distribució per tal de rebre el butlletí mensual de manera ràpida i eficaç pot fer-ho a través dels següents enllaços:

- [Suscripción versión castellana](#)
- [Suscripción versión catalana](#)
- [Suscripción versión inglesa](#)

També pot sol·licitar-ho a gr.afin@uab.cat.